

MÁLYVALEVÉL

Fülöp Alíz Éva

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar
Szobrászművész szak, II. évfolyam

Varga Ferenc DLA Habil. egyetemi docens

Mályvalevél című munkámnál 35 db, 20*30 centiméteres üveglapot sorakoztattam egymás mögé, ezeket pedig kettő, 7 mm széles rézpánttal kapcsoltam egymáshoz. A középső lapon, a tizennyolcadikon egy préselt mályvalevél erezetét rajzolja ki a vékony aranyfüstlemez. Így egy egységes hatást keltő tömböt kaptam, amelynek szerves része a fény, a fénytörés.

Számos művész művével hozható párhuzamba ez a mű. Legalapvetőbben talán a problémafelvetései és a természettel való kapcsolata miatt, így köthető az arte povera-hoz vagy a land arthoz. Motívuma, a közegből való kiemelés, a rávilágítás vagy a grafikus jellege pedig még több korábbi művel hozható összefüggésbe.

Miközben az alkotási folyamat kezdetén a csendről, a fényről, az anyagtalanról, a fenségesről gondolkodtam, számos kérdés merült fel bennem. Kaphat-e testet az anyagtalan erejének lebénítása nélkül? Elkapható-e a fény úgy, hogy közben szabad maradjon? Láthatóvá válhat-e a csend? Ábrázolható-e a fenséges, annak teljes tisztaságában? Ha igen, miként? De elsősorban: mit jelent a fenséges fogalma?

A fenséges és a szép egymáshoz kapcsolódó fogalmak. A középkori, keresztény felfogás szerint a szép az isteni tökéletesség megnyilvánulása. *„Szent-Viktor-i Hugó szerint az intuitív szemlélődés az értelemnek olyan tulajdonsága, amelyet értelmünk nem csupán a misztikus pillanatban élhet meg, hanem az érzékelhető világgal való kapcsolatában is: a szemlélődés perspicax et liber animi contuitus in res perspicindas (a léleknek a felfogni szándékozott dolgokra vetett átható és szabad pillantása), amely a csodált dolgok iránti gyönyörűséges és ujjongó odaadásban oldódik fel. Az esztétikai gyönyörűség forrása voltaképpen az, hogy a lélek az anyagban önnön struktúrájának harmóniáját ismeri fel; s ha ez az affectio imaginaria síkján, a szemlélődés legszabadabb állapotában valósul meg, úgy az értelem valóban képes teljes odaadással a világ és a formák csodálatos látványa felé fordulni: „Aspice mundum et omnia quae in eo sunt; multa ibi specie pulchras et illecebrosas invenies... Habet aurum, habent lapides pretiosi fulgorem suum, habet decor carnis speciem, picta et vestes fucatae colorem.” („Tekintsd a világot, és mindent, ami a világban van: sok szépet és vonzót találsz benne... Megvan a maga ragyogása az aranynak és a drágaköveknek, szépsége a testnek, ragyogó színei a képeknek és a ruháknak.” [Soliloquium de arrha animae, PL*

176. col. 951–952.])”¹Edmund Burke a fenségest a magánnyal, rémülettel, fájdalommal társítja, elemibb hatást tulajdonít neki, mint a szép fogalmának. Imanuel Kant szerint a fenséges felette áll a szépnek, nem csupán a természet és az ember harmóniáján alapszik. A természeti dolgok nem válhatnak fenségessé, mivel relatív nagyságok. Viszont a természet – méretének hatalmassága miatt – válhat fenségessé, felfoghatatlansága.

Ha végtelen sok levélből kiválasztok egyet, és azt az egyet használom fel a munkámhoz, az kitüntetett figyelmet kap. Már nem csak egy mező egy mulékony darabja lesz, hanem felértékelődik, az Egy lesz, akármelyik helyett a valamelyik. A mályvalevél (a tisztaság egyik keresztény szimbóluma) száráról leszakítva hamar száradásnak indul; a préselt levél a vízvesztés miatt színváltozáson megy keresztül: kezdetben a levél erezte, majd az erek között foltokban sötétedik, majd szárad ki. A papírra való átrajzoláskor, és később az üvegre felvitelkor a levél egy pillanatnyi állapotát igyekeztem megörökíteni, próbáltam megállítani ezt a folyamatot. Annak, hogy a levelet nem csupán lepréselve ragasztottam be az üveglapok közé, hanem a legnagyobb figyelemmel vettem papírra, talán van jelentősége. Véleményem szerint azzal, hogy az alkotó a szemével érzékeli a látványt, feldolgozza azt, majd izmait irányítva lerajzolja vagy anyagba ölti, életet, személyiséget ad a műnek. Ezzel a folyamattal a művész nyomot hagy, még ha a legkevésbé is akarja.

A levél erezetét, és a mozaikhatású sötétebb területeket tehát papírra rajzoltam, majd azt az üveglap alá helyeztem, amit gyémántszemcsés marófejjel csiszoltam az üveg felületére. Ezeket a mélyedéseket mixtionnal festettem, majd aranyfüstöt tettem rá, a sík felületekről pedig visszakapartam az aranyat. A szeszélyes füstlemez belesimul a homorú ívekbe. Az aranyozott oldalról nézve kevésbé érzékelhető a vonalak mélysége, de ha az üveglap másik oldaláról nézzük, egy vékony, domború vonalrendszer látható.

Jelentősnek tartom az anyagválasztást is. Az arany a transzcendencia, az isteni fény, az időtlenség anyaga. Az aranyfüstlemez, üvegre felvive különös képet ad, fény elé tartva sárgás szín helyett szürkés, kékes színben mutatkozik a levélrajz, a ragyogó arany szín a tömböt oldalról-előlről és oldalról nézve sejlik csak fel. „Ezért, midőn Isten házának díszítése iránti szeretetből a drágakövek sokszínű szépsége olykor elvont a

¹Eco, Umberto : A középkor esztétikai fogékonysága, A misztikusok.
<http://jelenkor.net/main.php?disp=disp&ID=351>

külső gondoktól és tisztos szemlélődésre bír, hogy a szent erények különbözőségeit az anyagi dolgokról a szellemiekre vigyem át, úgy tűnt, mintha látnám időzni magamat a világnak valamely távoli részén, amely nincs egészen a föld mocskában, sem teljesen az égi tisztaságban, s Isten kegyelméből ebből az alsóbb szférából anagogikus módon át tudnék kerülni a magasabbrendűbe." [De rebus, ford. in: Marosi, 1969. 153.]

A transzparens üveg a tisztaság, könnyűség érzetét kelti. Ha több lapot helyezünk egymás mögé, a fénytörés miatt az üveg anyaga érzékelhetőbbé válik, ezáltal viszont a középső lapon lévő kép válik homályosabbá. Tizenhét üveglapon át nézve a mályva helyzete nem érzékelhető reálisan. Ez a fény távolivá teszi a közelit, közelivé teszi a Távolit. Elzárja tőlünk a Sok az Egyet, elérhetetlenné lesz. Észleljük, de nem tapinthatjuk.

A sárgarézből készült pántok átölelik, összefogják a lapokat, egységes tömbbé teszik azokat. Ahhoz, hogy tartsanak, erős kötéssel kell kapcsolódniuk a végpontoknak, ezért egy-egy rézszalagot forrasztással zártam. A réz színe szinte rímel az aranyéra, átvezeti a szemet a mályvalevélre.

Ahogy az *arte povera* és a *land art* művészei is, én is fontosnak tartom egy műben a természetes energiák átlényegítő hatását. Ezért kap kiemelkedő szerepet a mű installálásának helyszíne is. Hiszen az üvegtömb nem mutat magából semmit, ha egy sötét, árnyékos helyiségben áll. Csak akkor válik értelmezhetővé, láthatóvá, ha a fény átjárja. Világosság nélkül esély sincs rá, hogy közel kerüljön a Fenségeshez. Ha a természetes fény anyagtalansága nem ad hozzá ragyogást, csak egy tárgy marad, a vonalak nem oldódhatnak fel a fény isteni szépségének érintésétől. A fény megfoghatatlansága, felfoghatatlansága számomra közel áll a fenséges fogalmához. Természettudományos módszerekkel értelmezhető, elemezhető ugyan, mégis elképesztően nagy hatással bír, az elme befogadóképességének határát érinti, vagy túllépi.